

## Väestöliitto ja Suomen naiset, rauha ja turvallisuus -verkoston kirjallinen asiantuntijalausunto ulkoasianvaliokunnalle hallituksen esityksestä talousarvioksi vuodelle 2025

**Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025**

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+109/2024>

*Elina Korhonen, Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus -verkoston puheenjohtaja, Väestöliiton kansainvälisten asioiden johtaja*

Väestöliitto ja Suomen naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto kiittää mahdollisuudesta lähettää kirjallisen asiantuntijalausunnon ulkoasianvaliokunnalle valtion talousarviosta vuodelle 2025.

Suomi tunnetaan maailmalla tasa-arvokysymysten ja naiset, rauha ja turvallisuus -agendan edelläkävijänä ja asiantuntijana.

Suomi julkaisi maaliskuussa 2023 kunnianhimoisen neljännen kansallisen naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelmansa. Lisäksi Suomi on yhdessä Espanjan kanssa tehdyssä sitoumusaloitteessaan *Commitment 2025 on Womens' Inclusion in Peace Processes* sekä osana UN Womenin koordinoiman Generation Equality -kampanjaa WPS-HA-kompaktia sitoutunut kirittämään 1325-päätöslauselman toimeenpanoa.

Jotta Suomi voi jatkossakin uskottavasti toimia Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan edelläkävijänä, toimintaohjelman toteuttamiseksi on osoitettava riittävät määrärahat ja henkilöresurssit.

Tämän takia näemme tärkeäksi, että Suomella tulisi olla Naiset, rauha ja turvallisuus -kokonaisuutta koskeva erillinen budjetti, jota vasten rahoitusta seurataan vuositasolla.

Rahoituksen seurannan tulee tuottaa informaatiota, mm. miten rahoitus on jakautunut kotimaassa ja kansainvälisesti tapahtuvaan Naiset, rauha ja turvallisuus -työhön ja eri toimeenpanijoiden työhön sekä mikä osa rahoituksesta suuntautuu konfliktikonteksteissa toimiville nais- ja perhesuunnittelujärjestöille.

**Haluamme kiinnittää huomioita valtion talousarvion seuraaviin, agendan edistämiseksi oleellisiin kohtiin:**

### **1. Naiset, rauha ja turvallisuus –agendan edistämiseksi oleellisten YK-järjestöjen rahoitus**

Kiitämme siitä, että talousarviossa on huomioitu YK:n 1325-päätöslauselman toteutumiselle keskeiset YK-järjestöt, YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPA ja YK:n tasa-arvojärjestö UN Women. YK:n 1325-päätöslauselman kannalta on olennaista, että Suomen tuki näille järjestöille jatkuu ja vahvistuu johdonmukaisesti.

Siksi onkin suuri pettymys Naiset, rauha ja turvallisuus -tematiikan edistämisessä, että YK:n seksuaali- ja lisääntymisjärjestön vuoden 2024 tukea vähennettiin 5 miljoonaa euroa. On erityisen oleellista, että uusia leikkauksia järjestölle ei tule. UNFPA vastaa sekä hauraiden maiden naisten ja tyttöjen oikeuksien vahvistamiseen puuttumalla juurisyihin kehitysyhteistyön keinoin sekä vastaa YK:n humanitaarisessa järjestelmässä siitä, että naisspesifeihin tarpeisiin, kuten äitiysterveysteen ja sukupuolittunutta- ja seksuaaliväkivaltaa kokeneet saavat psykososiaalista hoitoa ja sen uhkaa kokevat pääsevät erityisiin turvallisiin tiloihin.

Vahva ja johdonmukainen tuki takaisi myös Suomen mahdollisuuden vaikuttaa kyseisten järjestöjen linjauksiin ja kehityksiin sekä edistää osaltaan Suomen mahdollisuuksia pyrkiä YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi. Suomen tuki UNFPA:lle ja UN Womenille takaa myös sen, että Suomi pystyy toimimaan vakuuttavasti kansainvälisillä foorumeilla Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan puolestapuhujana ja edistäjänä.

## **2. Valtion talousarvion tuki Ukrainalle**

Vuoden 2025 valtion talousarviossa Ukrainaan on kohdistettu kehyksen ulkopuolinen, 47 276 000 euron määräraha. On tärkeää pitää huoli, että tuki kohdistuu myös naiset, rauha ja turvallisuus -työhön ja Suomen kansallisen naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman painopisteisiin. Esimerkiksi sen varmistaminen, että naiset ovat osallisia päätöksenteossa ja naisten ja eri vähemmistöjen erityistarpeisiin kiinnitetään huomiota, on ensiarvoisen tärkeää myös Ukrainaan suunnatussa tuessa.

## **3. Rauhanvälitykseen suunnatut määrärahat**

Näemme kiitettävänä myös sen, että rauhanvälitykseen osoitetuilla määrärahoilla edistetään talousarvion mukaan jatkossakin naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja tuetaan naisrauhanvälittäjäverkostojen toimintaa.

Lisäksi näemme positiivisena, että rauhanvälitykseen ehdotetaan talousarviossa 3,9 milj. euroa, ja momentin määräraha pysyy näin ollen samalla tasolla kuin vuonna 2024. Lisäksi erityistä kiitosta saa budjettimomentin kirjaus, jonka mukaan tavoitteena on edistää naisten ja nuorten merkityksellistä osallistumista rauhanprosesseihin, ja tukea naisrauhanvälittäjäverkostoille jatketaan.

Tuki uskonnollisten ja perinteisten vaikuttajien verkostolle on tärkeä osa rauhanvälitystoimintaa. Tämä on oleellista, jotta Suomen rauhanvälitystoiminta vastaisi Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan sitoumuksia ja edistäisi aidosti kestävästä rauhaa.

## **4. Siviilikriisinhallinnan määrärahat**

Siviilikriisinhallintaan ehdotetaan 17,5 milj. euroa. Osana hallituksen keväällä 2024 päättämiä lisätoimia talouden tasapainottamiseksi momentin määrärahoja vähennetään 2,0 milj. eurolla. Tämän myötä siviilikriisinhallintaan palkattujen asiantuntijoiden määrän arvioidaan alenevan n. 130 henkeen vuonna 2025. Pahoittelemme tätä päätöstä. Suomi on tunnettu siviilikriisinhallintatoiminnastaan ja teema on erittäin tärkeä tällä hetkellä, erityisesti tällä hetkellä monikriisissä maailmassa.

## **5. Sotilaallinen kriisinhallinta**

Väestöliitolle ja Naiset, rauha ja turvallisuus -verkostolle herää kysymyksiä valtion talousarvion kohdasta, jossa määritellään sotilaallisen kriisinhallinnan sukupuolitavoitteet. Tavoitteiden mukaan Suomi edistää YK:n päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanoa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti YK:ssa, EU:ssa, Etyjissä ja Natossa. Suomi edistää naisten osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan mm. tukemalla naisrauhanturvaajien koulutusta ja rekrytointia.

Valtion talousarviossa kirjataan myös Suomen tavoitteeksi YK:n tavoite, jonka mukaan rauhanturvaajista 15 % ja sotilastarkkailijoista 25 % olisi naisia vuoteen 2028 mennessä. Tavoite on tärkeä, mutta samalla on äärimmäisen tärkeää myös kouluttaa kaikkia sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistujia ihmisoikeuksista ja tasa-arvon edistämisestä sekä siitä, miten se konkreettisesti velvoittaa jokaista kriisinhallintaan osallistujaa.

## **6. Kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien huomioiminen**

Hallituksen budjettiesityksessä mainituista kehitysyhteistyön tunnusluvuista puuttuu vähiten kehittyneiden maiden kanssa tehtävän kehitysyhteistyön bktl-osuus. Suomen tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota

tavoitteeseen suunnata 0,2 % bruttokansantulosta vähiten kehittyneisiin maihin (LDC). Useat näistä maista ovat hauraita valtioita ja niiden kyky vastata esimerkiksi luonnonkatastrofeihin on heikko. Kaikissa kriisitilanteissa naiset ja lapset sekä eri vähemmistöihin kuuluvat ovat suurimpia kärsijöitä. Vähiten kehittyneisiin maihin kohdistetulla rahoituksella edistetään nimenomaan naisten ja kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista.

## **7. Tasa-arvo-rahoitus**

Suomi on EU-maana sitoutunut tavoitteeseen, että 85 % uusista kehitysyhteistyöhankkeista pitää edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Verkosto pitää tärkeänä naiset, rauha ja turvallisuus -agendan kannalta, että tästä tavoitteesta pidetään kiinni ja sen toteutumisen edistymistä seurataan. Siksi onkin positiivista, että vuoden 2025 talousarvion mukaan tämä prosenttiosuus saavutetaan. Suosittelemme kuitenkin, että tasa-arvo-tavoitteen mitattavuutta selkeytetään niin, että tavoitteen toteutumisen seuranta on helpompaa ja läpinäkyvämpää.

## **8. Suomen Nato-jäsenyys ja Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda**

Haluamme kiittää siitä, että Suomi uutena Naton jäsenmaana sitoutuu kannattamaan kunnianhimoista lähestymistapaa Naton Naiset, rauha ja turvallisuus -kokonaisuutta ja Naton inhimillistä turvallisuutta koskevassa työssä. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko painottaa, että Suomi tukee Naton Naiset, rauha ja turvallisuus -työn kehittämistä siten, että sen toimeenpano tehostuu kaikissa Naton ydintehtävissä, myös pelotteessa ja puolustuksessa. Tähän pitää varata tarkka budjetti ja tarvittavat henkilöstöresurssit.

Sukupuolten tasa-arvo tulee huomioida myös kansallisten asiantuntijoiden lähettämisessä Nato-tehtäviin (Voluntary National Contribution) ja tähän pitää varata varoja.

## **9. Suomen humanitaarinen työ ja Naiset rauha ja turvallisuus -agenda**

Humanitaarisia varoja olisi Naiset, rauha ja turvallisuus -päättölauselman ja sitä vahvistavien YK:n turvallisuusneuvoston päättölauselmien edistämiseksi kohdistettava myös YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPA:n sekä YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin humanitaariseen toimintaan, jotka tukevat varsinkin naisten ja tyttöjen erityistarpeita kriisien keskellä.

UNFPA on lisäksi YK:n humanitaarisessa järjestelmässä se taho, joka vastaa naisspesifeistä tarpeista kuten äitiysterveystä, hygieniatarpeista ja tarjoaa apua ja tukea sukupuolittunutta- ja seksuaaliväkivaltaa kriisien keskellä kohtaaville.

## **10. Leikkaukset monenkeskiseen yhteistyöhön ja alue- ja maaohjelmiin**

Hallitus on tehnyt useita leikkauksia monenkeskiseen yhteistyöhön sekä alue- ja maaohjelmiin, millä on väistämättä suoria ja vakavia vaikutuksia naisten oikeuksien toteutumiselle. Vähentynyt rahoitus YK-järjestöille voi osaltaan heikentää Suomen mahdollisuuksia päästä YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi, ja samankaltaiset seuraukset voivat olla myös alue- ja maakohtaisten leikkausten osalta, jolloin Suomen heikentynyt tuki tietyille maille voi kääntyä heikoksi tueksi Suomen pyrkimyksille YK:ssa. Lisäksi pitää arvioida, miten alue- ja maaohjelmiin kohdistuvat leikkaukset vaikuttavat Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus -työhön.

## **11. Kansainväliset kansalaisjärjestöt**

Suhtaudumme positiivisesti siihen, että maittain kohdentamaton kehitysyhteistyön kohdalla mainitaan Suomen myöntävän jatkossakin valtionavustuksia kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOt). Momentilla tehtävät leikkaukset eivät saa kohdentua Naiset, rauha ja turvallisuus -teemaa edistäviin INGOihin, kuten Kansainväliseen perhesuunnittelujärjestöjen liitto IPPF:n tukeen. IPPF:n jäsenjärjestöt toimivat haurailla

alueilla ja vahvistavat naisten ja tyttöjen sekä kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien pääsyä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin. Tämä on oleellisen tärkeää, koska ilman esimerkiksi mahdollisuutta päättää omasta lapsiluvusta, on naisten mahdotonta osallistua yhteiskuntien rakentamiseen, rauhanneuvotteluihin, koulutukseen tai työelämään. IPPF:n jäsenjärjestöt toimivat usein erittäin vaikeissa oloissa tavoittaen kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevia naisia sekä antavat pitkäjänteistä humanitaarista apua alueillaan, kun siihen on tarvetta.

Toivomme, että Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta ottaa Väestöliiton ja Naiset, rauha ja turvallisuus – verkoston huomiot harkintaan.

**Lisätiedot:**

Elina Korhonen, Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus –verkoston puheenjohtaja  
Väestöliiton kansainvälisten asioiden johtaja  
[elina.korhonen@vaestoliitto.fi](mailto:elina.korhonen@vaestoliitto.fi), puh. 050 514 8829

Linda-Lotta Luhtala, Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus –verkoston koordinaattori  
[linda-lotta.luhtala@unwomen.fi](mailto:linda-lotta.luhtala@unwomen.fi), puh. 050 4133 052

*Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto on vuonna 2006 perustettu avoin kansalaisyhteiskuntaverkosto, joka edistää naiset, rauha ja turvallisuus -teemoja Suomessa ja Suomen työssä globaalisti. Verkostoon kuuluu yli 25 järjestöjä ja yli 200 tutkija-, asiantuntija- ja henkilöjäsentä. Verkostoa koordinoi UN Women Suomi ulkoministeriön tuella.*